

Komárom megye földrajzi neveinek összegyűjtése

Köszönöm, hogy itt, a tudományos tanácskozáson szólhatok arról a gyűjtőmunkáról, melynek során a földrajzi nevek összegyűjtését, ellenőrzését meggyénkben elvégeztük. Holnapután Tatabányán, tudományos ülésen emlékezünk meg erről a munkáról.

Azt hiszem, nem vagyok egyedül azzal a megállapítással, hogy gyakran egy tudományos munka megvalósulása az országos lehetőségek mellett függ a helyi körülményektől, adottságoktól s az ott élő tudományos kutatók összehangolt munkájától. Komárom megye földrajzinév-gyűjtésének több mint tizenöt éves története szolgáljon tanulságul és ösztönzésül mindazoknak, akik e munkát napjainkban meggyénkben végzik.

Az első döntést 1962 novemberében a megyei néprajzi szakbizottság tatai ülésén hoztuk, ahol Morvay Péter és Végh József előadása után elhatároztuk Komárom megye földrajzi neveinek összegyűjtését. Elhatározásunkhoz gyakorlati segítséget adott az önkéntes néprajzi gyűjtők 1963. május 31-től június 2-ig Tatán megrendezett első országos konferenciája, ahol Ördög Ferenc és Végh József a Zala megyei földrajzinév-gyűjtés tapasztalatait mondta el. Kérdőív-tervezetüket és az ehhez készített szempontokat felhasználtuk az 1963 augusztusában, a Komárom megyei Tanács V.B. művelődésügyi osztálya által nyomtatásban megjelentetett hétoldalas útmutatónkban (Útmutató a földrajzinév-gyűjtés kérdőívéhez). Ezután két felkészítő tanácskozást tartottunk a gyűjtés vezetőinek. Ilyen előzmények után 1963 decemberében a megyei művelődésügyi osztály meghirdette a gyűjtést. A községek az összegyűjtött névanyagot térképpel együtt 1964. május 15-ig küldhették be a megyei tanácshoz. A gyűjtést a három járásban megalakított szakbizottságok segítségével végeztük.

A kitűzött határidőre a megye 14 községéből küldtek be pedagógusok és diákok pályázatát. Ezek közül hat gyűjtés volt elfogadható. Gyűjtőik minimális jutalomban részesültek. Így zárult a gyűjtés első szakasza.

Utólag visszagondolva, a kudarc okát a gyűjtés irányítóinak gyakorlatlanságában, a megye anyagi támogatásának elmaradásában s a gyűjtők kis táborában kereshetjük.

Ezek a gondolatok az 1977-ig tartó, tizenkét évi hallgatás időszakában fogalmazódtak meg. Kifelé ezek az évek valóban a hallgatás évei voltak, de a megyén belül az erőgyűjtés és a felkészülés a megyei gyűjtés befejezésére. Ennek egyik fontos állomását a komáromi járás — Almásfüzitő, Komárom, Szőny kivételével — névanyagának elsődleges összegyűjtése jelentette. E munkát a kisbéri Táncsics Mihály Gimnázium tanulóival Túri Róbert végezte el. Ezzel egyidőben a tatai Eötvös József Gimnázium diákjai a tatai járás 12 községében fejezték be a gyűjtést. A megyei honismereti nyári táborok (Esztergom, Réde, Tata) hallgatói több község (Dömös, Epöl, Nagysáp, Pilismarót, Réde) névanyagát gyűjtötték össze. Néhány általános iskolai tanár is készített szakdolgozatot egy-egy helység (Baj, Tata) földrajzi neveiből.

Az 1977. év jelentette a megyei gyűjtés hároméves, befejező szakaszának a kezdetét. A Komárom megyei Tanács elnöke, elnökhelyettese és a művelődésügyi osztály vezetője — három évre elosztva — 157 ezer forintot biztosított a 77 település 1:10 000-es térképének két példányú fénymásolására; a még hiányzó 4 város és 31 község földrajzi neveinek összegyűjtésére; a Komárom megyei Levéltárnál levő múlt századi kataszteri térképek névanyagának lemásolására; a dorogi, a komáromi és a tatái járás minden helységének és a megye 14 német, valamint 11 szlovák nyelvű községe névanyagának ellenőrzésére.

Munkánkat az MTA Nyelvtudományi Intézete és a Magyar Nyelvtudományi Társaság messzemenően támogatta. Ördög Ferenc kandidátus a helyszínen adott hasznos és minden részletre kiterjedő tanácsaival segítette gyűjtésünket. Nagyot lendített a vállalkozáson az is, hogy a József Attila Megyei Könyvtár 1978-ban megjelentette Pesty Frigyes 1864. évi helynévgyűjtésének Komárom megyei anyagát.

A gyűjtés, a gyűjtés ellenőrzése, a nevek kicédulázása befejeződött. Néhány adat a gyűjtésünkből. A megye népessége (1970. évi adat) 301 760 fő, területe 225 010 hektár. A megye területén 5 város és 72 község, összesen 77 helység van. Az összegyűjtött belterületi nevek száma 4183, a külterületé 6214. Összesen tehát 10 397 nevet gyűjtöttünk össze. A 77 település közül 14 német, 11 szlovák nyelvű. Az összegyűjtött szlovák név 1286, a német 949.

A gyűjtésben 44 tanár és 51 középiskolai tanuló vett részt. A magyar névanyagot Körmendi Géza, Tapolcainé Sáray Szabó Éva, Túri Róbert, a német neveket Gerstner Károly és Rieder Edina, a szlovák névanyagot pedig Danis József ellenőrizte.

Komárom megye földrajzi nevei szerkesztésre és kiadásra várnak.

KÖRMENDI GÉZA